

УДК: 378.14:37.09

DOI: 10.32342/2522-4115-2023-2-26-8

О.А. КУЧЕР,

*здобувач ступеня доктора філософії,
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито актуальність імплементації міжнародного досвіду дуальної освіти в практику діяльності вітчизняних закладів вищої освіти. Акцентовано увагу на важливості підготовки майбутніх бакалаврів у галузі будівництва та зварювання за дуальною формою здобуття освіти.

Проведений аналіз міжнародного досвіду з функціонування моделей дуальної освіти дозволив виявити найбільш перспективні напрями інтеграції вітчизняної системи освіти, ринку праці та виробництва в європейський освітній простір. Установлено, що впровадження дуальної форми вищої освіти сприяє адаптації до міжнародних стандартів та обміну передовими методиками у підготовці кваліфікованих кадрів, що сприяє вдосконаленню педагогічних практик.

Аналіз досліджень дозволив визнати сутнісні ознаки дуальної системи навчання, яка включає одночасне здобуття освіти в закладі освіти та практичного досвіду на виробництві. Це взаємодія теорії з практикою, що дозволяє студентам засвоювати не лише теоретичні знання, але й практичні навички. Виявлено, що в європейському освітньому просторі для позначення концепції дуального навчання використовуються різні терміни, такі як «alternance training», «work-based learning», «work-integrated learning» та ін. Усі вони вказують на поєднання теоретичних знань та практичних навичок. Дуальне навчання визначається Європейським центром розвитку професійної освіти як процес здобуття знань і навичок через практичні завдання та рефлексію. Європейська комісія виокремлює три моделі дуального навчання: учнівство, періодичне навчання в компанії та інтегроване навчання. Міжнародна стандартна кваліфікація ЮНЕСКО описує дуальну систему як організований навчальний процес, який поєднує часткову зайнятість на виробництві з навчанням у традиційних школах та університетах.

Порівняльний аналіз різних дуальних систем європейських країн (Австрія, Німеччина, Франція, Швейцарія, Румунія) вказує на різноманітні конфігурації, що охоплюють такі змістові аспекти, як законодавство, управління, компетентні органи, представники роботодавців, субсидії, проміжні організації, професійно-технічна та вища освіта, витрати на навчання. Залежно від країни дуальна система може мати інтегроване або відокремлене законодавство, уніфіковане або розділене управління, державні або економічні компетентні органи, різну пайову участь соціальних партнерів чи професійних асоціацій тощо. Виявлено різні підходи до фінансування дуальної системи, присутність або відсутність проміжних організацій, які сприяють взаємодії між державою та економікою. Підкреслено чинники економічної вигоди чи збитків для компаній, які беруть участь у дуальній системі, що впливає на валові витрати та прибутковість компаній. З'ясовано два провідні типи дуальних систем: об'єднана з державною участю та скоординована і розділена, де регулювання переважно здійснюється економічними представниками. За результатами порівняльного аналізу виокремлено різноманіття підходів та ідентифіковано фактори, що впливають на успішність дуальних систем у різних контекстах.

Зроблено висновок щодо переваг дуальної системи освіти та особливостей імплементації міжнародного досвіду у систему професійної освіти України.

Ключові слова: *дуальне навчання, міжнародний досвід дуальної освіти, модель дуальної освіти, бакалаври з будівництва і зварювання, ринок праці, роботодавці.*

Постановка проблеми. У сучасному світі, де динамічний розвиток технологій і зміни в економічній сфері потребують від фахівців широкого спектра компетенцій, питання якісної та орієнтованої на практику освіти стає особливо актуальним. Сьогодні роботодавці все частіше говорять про кваліфікаційний розрив між навичками, які потрібні на робочому місці, і тими, які випускник отримав після завершення навчання у закладі освіти [В.І. Ковальчук, 2021].

Дуальна освіта може бути потужним інструментом у подоланні розриву між набуттям навичок, робить освіту більш відповідною до потреб ринку, сприяє тіснішій державно-приватній співпраці та надає молоді конкретні навички та досвід професійної діяльності.

Одним із перспективних підходів до формування професійних навичок та забезпечення високої конкурентоспроможності випускників є впровадження міжнародного досвіду дуальної освіти в системі вищої освіти України.

Дуальна освіта, що поєднує теоретичне навчання з практичними дослідженнями та робочими проектами, вже зарекомендувала себе як ефективний механізм підготовки кваліфікованих фахівців в країнах Європи та Америки. Цей підхід забезпечує студентам можливість здобути не лише теоретичні знання, але й практичний досвід в реальних умовах робочого місця. У контексті постійних змін на ринку праці важливо розглядати переваги та виклики, пов'язані зі впровадженням дуальної системи в українській вищій освіті.

Актуальність підготовки майбутніх бакалаврів у галузі професійної освіти, зокрема з будівництва та зварювання за дуальною формою освіти, залишається надзвичайно високою в сучасному освітньому та промисловому контекстах. Цей підхід дозволяє студентам набувати практичних навичок безпосередньо на робочому місці, адаптувати навчальні програми до потреб ринку праці та зменшити дефіцит кваліфікованих працівників у галузі. Крім того, ця модель сприяє інноваціям, забезпечує баланс теоретичного та практичного навчання, а також встановлює тісне партнерство між закладами вищої освіти та підприємствами.

Міжнародний досвід відіграє ключову роль у розвитку цього підходу. За допомогою вивчення міжнародного досвіду функціонування моделей дуальної освіти можна визначити найбільш перспективні шляхи інтеграції вітчизняної системи освіти, ринку праці та виробництва. Упровадження дуальної форми здобуття вищої освіти сприяє імплементації міжнародних стандартів та практик, сприяючи обміну кращими методиками і підходами до підготовки кваліфікованих кадрів. Такий обмін знань та досвіду забезпечує вдосконалення педагогічних практик і відповідає сучасним соціально-економічним вимогам. Міжнародна співпраця також розвиває міжкультурне розуміння та формує готовність фахівців працювати в різноманітних та міжнародних командних середовищах.

Аналіз останніх публікацій. Сьогодні європейський освітній простір пропонує чимало актуальних для України моделей [І.М. Забіяка, 2023]. Дуальна система навчання, за своєю сутністю, передбачає одночасне здобуття професійних знань у освітньому закладі та практичного досвіду на виробництві. Основою цієї системи є принцип взаємодії теорії з практикою, що дозволяє студентам не лише ознайомлюватися з майбутньою професійною діяльністю, але й засвоювати трудові прийоми й навички на робочих місцях. У загальноєвропейському контексті у галузі вищої освіти використовується термін «work-based learning» (WBL), який, із певною часткою умовності, можна тлумачити як дуальне навчання. Сучасне дуальне навчання є фундаментальним аспектом вищої професійної освіти і має на меті допомогти студентам набути знань, навичок і компетенцій, які мають значення у професійному житті [«Work-based learning in Europe», 2023].

Перегляд зарубіжних досліджень зі вказаної проблематики свідчить про те, що в європейському освітньому просторі використовуються різноманітні лексеми, які стосуються концепції дуального навчання, такі як: «alternance training», «work-based learning», «work-integrated learning», «work-related learning», «flexible learning», «co-operative education» та «problem solving». Усі ці терміни базуються на загальному розумінні необхідності створення умов для поєднання теоретичних знань, здобутих у формальному навчальному середовищі, з практичними навичками, які здобуваються на робочому місці [«Berufsbildungsgesetz», 2005; «Skills development in the workplace», 2009; Y. Shigemitsu, 1994; J.A. Raelin, 2000].

Європейський центр розвитку професійної освіти (Cedefop) визначає дуальне навчання як процес здобуття знань і навичок через виконання практичних завдань у професійно-

му контексті, а також через рефлексію над цим досвідом [«Glossary – Quality in Education and Training», 2011]. Європейська комісія класифікує дуальне навчання за трьома такими моделями: учнівство, періодичне навчання в компанії та інтегроване навчання [Work-based learning practices in Europe, 2017]. Цей підхід розпочинається від коротших практик, які входять у навчальну програму, і досягає рівня професійної підготовки, де студенти мають особистий взаємозв'язок з компанією, проводячи більшість часу навчання (4/5) безпосередньо на робочому місці.

Згідно з Міжнародною стандартною кваліфікацією ЮНЕСКО, дуальна система освіти є організованим навчальним процесом, у межах якого реалізуються освітні програми, об'єднуючи часткову зайнятість на виробництві з навчанням за неповним навантаженням в традиційній шкільній та університетській системах [B.I. Ковальчук, С.В. Ігнатенко, 2019; O. Lavrentieva, L. Rybalko, O. Lakomova, 2019].

Отриманий значущий досвід організації дуальної освіти потребує концептуалізації та виокремлення шляхів, обґрунтування умов та визначення можливостей його запровадження в Україні.

Мета статті. Стаття присвячена розгляду актуальності та можливостей впровадження міжнародного досвіду дуальної освіти в системі вищої освіти України, а також його впливу на підготовку студентів до викликів і вимог сучасного ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Ідея дуальної освіти стає все більш поширеною і знаходить свою реалізацію в європейському суспільстві. Взаємодія між освітою та бізнесом, співпраця із суб'єктами ринків праці є ключовими складовими сучасної моделі, яка користується попитом серед майбутніх фахівців. Тому наразі важлива повна підтримка концепції дуальної освіти і робота з її реалізації має продовжуватися в тісному співробітництві з роботодавцями та соціальними партнерами, усіма зацікавленими сторонами в розвитку цієї форми навчання. В Україні сьогодні постала необхідність у вирішенні проблеми побудови нової системи професійної освіти, яка відповідає світовим тенденціям і вимогам ринку праці. У цьому контексті важливо використовувати досвід провідних країн світу в підготовці робітничих кадрів. Європейський Союз на сьогодні є лідером у цьому напрямі завдяки широкому запровадженню дуальної системи в професійній освіті [B.I. Ковальчук, С.В. Ігнатенко, 2019].

На сучасний момент дуальна система підготовки є однією з найефективніших форм навчання кадрів у світі, широко використовується в промислово розвинених країнах та є провідною системою підготовки кваліфікованих робітників більше ніж у 60 країнах по всьому світу. Система професійної освіти та навчання в Європі є дуже різноманітною, кожна країна характеризується власними особливостями в її застосуванні. Європейські політики та інші зацікавлені сторони визнали важливість професійної освіти та навчання в різних формах, чи то мова йде безпосередньо про дуальну освіту, чи про навчання на робочому місці. Щоб підкреслити свої внески, країни взяли на себе спільні зобов'язання стосовно розвитку своїх освітніх стратегій. Глобалізація світової економіки призвела до глобальної конкуренції, яка є важливим фактором постійного стратегічного вдосконалення всіх дотичних до цього сфер. Продуктивність праці є фундаментальним показником для економічного зростання, однак продуктивність в Європі нижча, ніж у світових конкурентів, і Європі критично не вистачає професійних робітників, особливо тих, які здатних використовувати нові технології [B.I. Ковальчук, С.В. Ігнатенко, 2019; «Work-based learning practices in Europe», 2023].

На європейському рівні існують різні рівні відкритості до впровадження дуальної освіти. Національні освітні стратегії та політика щодо впровадження дуального навчання в межах професійної освіти дещо гнучкіші через умови та особливості соціокультурного середовища. Деякі країни давно усвідомили необхідність оптимізації своєї системи професійної підготовки, взаємодіючи з усіма зацікавленими сторонами та створюючи регуляторний каркас, який стимулює розвиток якісної професійної підготовки. Сьогодні освіта та професійна підготовка фахівців усіх без винятку спеціальностей не може існувати без економічних партнерів, які мають мотивацію до активної участі в цьому процесі. Еталоном досліджуваної системи професійної підготовки є система Німеччини [M.M. Veres, C. Veres, 2023].

Стратегія Німеччини в напрямі імплементації дуальної освіти спрямована на забезпечення кожного громадянина можливістю отримати професійну освіту та підтримки високо-

го рівня професійної кваліфікації впродовж усього професійного життя. Ця стратегія характеризується злиттям системи професійної освіти та системи зайнятості населення. В успішності цього підходу визначальним є баланс між потребами роботодавців у нових фахівцях та наявністю відповідної пропозиції на ринку праці. Забезпечення високої якості професійної освіти є ключовим фактором економічного розвитку Німеччини. З цією метою в країні розробляються та вдосконалюються педагогічні практики, спрямовані на гарантування якості професійної освіти та впровадження контролю над нею. Це включає в себе розробку не лише навчальних планів, які визначають перелік предметів та тривалість навчання, але й створення «професіограм» (детальних описів професій за конкретною схемою), типових програм навчання для різних спеціальностей та встановлення вимог до проведення іспитів [І. Бойчевська, 2013].

Однією з ключових особливостей дуальних програм є включення компаній, які зазвичай відповідають за навчання. У традиційній дуальній системі учні відвідують професійно-технічні школи, доповнюючи своє навчання на підприємстві. Коріння цього підходу сягає середньовічної історії, коли гільдії ремісників регулювали освітній процес для підготовки підмайстрів та майстрів. У 19 ст. традиційні професійно-технічні школи виникли внаслідок суспільної та освітньої політики. Підмайстри були зобов'язані відвідувати ці школи для розширення загальної освіти, у яку поступово вводилися професійні предмети [О. Lavrentieva, L. Rybalko, O. Lakomova, 2019].

Таке походження дуального підходу базується на ідеї проведення практичних занять в компанії паралельно з викладанням теорії (та загальноосвітніх предметів) в школі. У Німеччині ця система була організована великою конференцією у 1920 році, що визначила поточну структуру. У цей же період промисловість систематично почала впроваджувати систему навчання. Системи професійної освіти в німецькомовних країнах базуються на схожій традиції та структурі, однак правила та шляхи управління нею відрізняються.

Дуальна система навчання в Австрії – це програма учнівства, яка охоплює два місця навчання: підприємство (80% навчального часу) і професійна школа (20% навчального часу) упродовж 4 років. Більше 200 юридично визнаних професій учнівства охоплюють галузі торгівлі, комерції, промисловості, сільського та лісового господарства. Правова база визначена Законом про професійне навчання (Berufsausbildungsgesetz). Міністерство науки, досліджень та економіки (BMWFW) регулює це навчання, видаючи нормативні акти та розпорядження [«Austria: VET in Europe», 2012].

Положення про навчання включає професійний профіль, навчальний план, який є своєрідною програмою для підприємства, що описує професійні навички та знання за роками навчання, і правила для іспиту. Нові регульовані професії визначають вимоги та описують діяльність, яку учень повинен опанувати. Національні правила навчання забезпечують єдиний мінімальний стандарт навчання. У цій системі бере участь близько 35 тис. компаній [«Austria: VET in Europe», 2012].

Підприємства забезпечують навчання на власний кошт і на громадських засадах. Учні та роботодавці укладають договір про навчання, який є основою професійного навчання за дуальною системою. Учні зобов'язані відвідувати професійно-технічні школи, а оплата праці залежить від колективного трудового договору та може змінюватися відповідно до професії учня.

При дуальному навчанні витрати на професійну підготовку зменшують оподатковуваний прибуток підприємства, і для них є державна підтримка у вигляді субсидій для навчання й учнівства. Підмайстри мають повне соціальне страхування, включаючи медичне, від нещасного випадку, безробіття та пенсійне забезпечення.

По закінченні періоду навчання випускний іспит (Lehrabschlussprüfung) підтверджує готовність кандидата виконувати відповідну діяльність для зайнятості. Іспит включає практичну та теоретичну частини і складається перед комітетом, в який входять представники роботодавців та працівників. Організацією іспиту займаються регіональні Палати економіки. Унікальна особливість австрійської системи дуального навчання полягає в тому, що учні можуть отримати дві однакові професійні кваліфікації одночасно.

Нормативні документи Німеччини встановлюють цілі, зміст і структуру розкладу професійної освіти та навчання в двох місцях навчання. Компанії керуються положеннями про

навчання, а професійно-технічні школи регулюються рамковими навчальними планами. Водночас нормативних актів, які б об'єднували обидві сфери (наприклад, інтегрований план навчання) або які однаково дійсні для обох місць навчання, не практикуються; це, ймовірно, пов'язано з тим, що федеральна структура та юрисдикція Німеччини розподіляються між Федеральним Урядом і Урядом Земель. Федеральний Уряд відповідає за правила навчання (зазвичай Федеральне міністерство економіки та енергетики) на основі Закону Німеччини про професійну підготовку 1969 року (з поправками у 2005 році; охоплює, серед іншого, такі профілі: промисловий службовець, спеціаліст із інформаційних технологій) або на основі Ремісничого кодексу 1953 року (з поправками внесеними у 2004 році; охоплює, з-поміж всього, такі напрями: технік-електронник, столяр) [W. Bauer, M. Gessler, 2017].

Відповідно до розділу 5 Закону про професійну підготовку Німеччини або розділу 26 (BMBF, 2005) Ремісничого кодексу, у правилах дуального навчання мають бути встановлені такі п'ять пунктів: назва професії та визнане учнівство, тривалість професійно-технічної освіти та навчання (зазвичай не більше трьох років і не менше двох років), цілі професійного профілю / навчання (професійні навички, знання та здібності), структура системи учнівства / навчання (план, що включає зміст та розклад передавання професійних знань і навичок), вимоги до іспитів. Навчальні програми професійно-технічних шкіл розроблені для 16 земель (Länder) міністерствами освіти 16 штатів. Це означає: наразі існує близько 330 визнаних професійних тренінгів із приблизно 330 федеральних положень про навчання (перший рівень), які здійснюють підготовку за 330 професіями. Через юрисдикцію штатів у їхній освітній політиці кожна земля теоретично може випустити власну навчальну програму (другий рівень) для шкільної професійної освіти ($330 \times 16 = 5280$). Цей підхід у минулому потребував величезної кількості часу для кожної землі і призвів до появи різних моделей шкільної професійної освіти в різних землях. З цієї причини була встановлена така система: нові та подальші розробки навчальних програм для професійної освіти в школах координуються Постійною конференцією міністрів освіти та культури (КМК) – добровільним координаційним органом для 16 державних міністерств без конституційного статусу (перший з'їзд відбувся у 1948 р.). Розроблені навчальні програми, так звані рамкові навчальні програми КМК, згодом приймаються кожним із державних міністерств (зазвичай без внесення будь-яких подальших змін). Нові та подальші розробки правил навчання для професійного навчання на підприємствах здійснюється Федеральним інститутом професійного навчання (заснований у 1970 році) від імені Федерального міністерства. Хоча єдиного правила для двох місць навчання немає, у 1972 році було укладено офіційну угоду між федеральним урядом і КМК (або урядами земель). Ця угода визначає, що нова розробка та подальше вдосконалення як правил навчання, так і рамкових навчальних програм КМК координуються одна з однією та разом із відповідними відповідальними експертами. Експерти Федерального інституту професійного навчання зазвичай є представниками асоціацій роботодавців і працівників. Це означає, що правила навчання для компаній розробляють представники промисловості чи ремесел. Експерти КМК, як правило, є викладачами професійно-технічних шкіл [W. Bauer, M. Gessler, 2017].

Формально-адміністративна угода 1972 року стала важливим кроком у подоланні формальної подвійності юрисдикцій у галузі дуальної освіти. Угода була необхідним кроком для інтеграції окремих юрисдикцій в одну об'єднану систему. Це був необхідний крок, але він не був цілком достатнім [M. Gessler, 2016]. Цю оперативну роль було надано палатам наприкінці 19 століття. У такий спосіб вони контролюють компанії та відповідають за проведення випускних іспитів. Отже, дуальна система Німеччини є системою професійного навчання на базі компанії з додатковим обов'язковим компонентом професійної освіти. Цей компонент складається з неповних шкіл, які перебувають під наглядом державних органів [M. Gessler, F. Howe, 2013].

Система дуальної освіти в Німеччині унікальна та викликає великий інтерес в країнах Європейсько Союзу та за їх межами. Однак упровадження німецької моделі в національні системи освіти інших країн ускладнюється наявними освітніми традиціями, вимогами законодавства та передусім станом економіки. Загалом успішна реалізація концепції дуальної освіти як у самій Німеччині, так і за її межами залежить від того, наскільки практично орієнтованим є система вищої освіти і наскільки готові та зацікавлені компанії узгоджувати свої

пропозиції щодо професійної практичної підготовки студентів з навчальними програмами закладів вищої освіти. Отже, досвід дуальної системи професійної підготовки Німеччини не може бути некритично перенесений на вітчизняні освітні реалії та соціально-економічні умови [O. Lavrentieva, L. Rybalko, O. Lakomova, 2019].

У 2004 році оновлений Закон про професійну підготовку приніс серйозні зміни в освітній сектор Швейцарії. Після цих змін загальна та професійно-технічна освіта стали окремими системами, як у Німеччині. Обов'язки були розподілені між різними інституціями та рівнями (національним і місцевим), як і в Німеччині. Починаючи з 2004 року, дві системи були розмежовані на академічну систему та неакадемічну систему (загальна освіта, професійно-технічна освіта та освіта за межами корпоративного навчання). Згідно з новими правилами, центральний уряд відповідальний регулювати всю неакадемічну освіту, яка йде слідом за початковою середньою освітою; це означає, що уряд контролює освіту, яка відбувається після завершення програм обов'язкової освіти. Зміни до конституції штату, які відбулися в 1999 році, були необхідні, щоб уможливити цю єдину відповідальність. Новий закон проголошує, що центральний рівень, регіональний рівень та організації роботи (особливо соціальні партнери та асоціації професій) повинні співпрацювати один з одним. Наразі професійно-технічна освіта Швейцарії інтегрована в загальну освітню систему, але водночас орієнтована й на потреби компанії. Працевлаштування, трудові навички та особистий розвиток молоді є порядними цілями. Поєднання теоретичного та практичного навчання було інтегровано в шкільну освіту, а випускні сертифікати уніфіковано [«Vocational and Professional Education and Training in Switzerland», 2016].

Дворічна програма, яка завершується федеральним професійним сертифікатом, була спеціально створена для людей з труднощами в навчанні та для осіб із обмеженими можливостями. Після завершення цієї програми студенти можуть продовжити три- або чотирирічну програму, тобто не є приреченими на робітничі професії. Федеральний сертифікат також можна отримати без формальної освіти, хоча компетенції здобувачів мають бути підтверджені, проте спеціальний іспит є необов'язковим, тож компетентності з попереднього навчання визнаються без дискримінації. Обов'язки в дуальній освіті Швейцарії чітко визначені для трьох зацікавлених сторін: конфедерації, професійних організацій і кантонів [«Vocational and Professional Education and Training in Switzerland», 2016]. Конфедерація відповідає за стратегічне управління та розробку і має вирішувати такі завдання:

- забезпечення якості та подальший розвиток швейцарської системи професійно-технічної освіти;
- порівнянність та прозорість курсів по всій Швейцарії;
- введення в дію близько 230 розпоряджень щодо функціонування професійно-технічної освіти;
- визнання навчальних курсів для вчителів, інструкторів, методистів та екзаменаторів у межах секторів професійно-технічної та професійної освіти, а також навчальних курсів для консультантів із професійної, освітньої та кар'єрної орієнтації;
- визнання іноземних кваліфікацій;
- оплата однієї чверті видатків державного сектора для системи профтехосвіти;
- сприяння інноваціям та підтримка конкретних видів діяльності у суспільних інтересах [«Vocational and Professional Education and Training in Switzerland», 2016].

Професійні організації несуть відповідальність за зміст навчання та учнівство і мають реалізовувати такі завдання: встановлення змісту навчання і освітньо-професійних програм; визначення національних кваліфікаційних процедур для програм профтехосвіти; створення робочих місць для учнівства; розробка нових навчальних курсів; організація галузевих курсів; управління коштами [«Vocational and Professional Education and Training in Switzerland», 2016].

Кантони несуть відповідальність за реалізацію та нагляд і мають такі завдання:

- імплементація Федерального закону про професійну та професійно-технічну освіту та підготовку (VPETA);
- нагляд за навчанням і професійно-технічними школами;
- надання професійних, освітніх послуг і послуг з професійної орієнтації;

– створення варіантів, які готують абітурієнтів для зарахування до програм професійно-технічної освіти;

– видача дозволів, що дають змогу приймаючим компаніям брати учнів та / або слухачів;

– маркетинг учнівства;

– забезпечення навчання інструкторів у приймаючих компаніях [«Vocational and Professional Education and Training in Switzerland», 2016].

На рівні конфедерації в Швейцарії також існує Швейцарський федеральний інститут професійної освіти та навчання (SFIVET). Цей інститут переважно забезпечує підготовку вчителів, інструкторів та екзаменаторів і бере участь у дослідницьких та інноваційних програмах. Тож його роль не можна порівнювати з Федеральним інститутом професійної освіти та навчання Німеччини (BIBB). BIBB, серед іншого, відповідає за організацію розробки нових професійних профілів і правил навчання або їх перегляд разом із соціальними партнерами. Ще одним загальним завданням BIBB є сприяння вивченню професійної підготовки на науковому рівні. Правила фінансування також були змінені, і професійна освіта в Швейцарії тепер розглядається як загальна освіта; це означає, що субвенції закладам і організаціям більше не виплачуються. Швидше, професійно-технічна освіта тепер є частиною системи загалом, а фінансові витрати розраховуються на основі результатів (кількість людей, які отримали освіту) та інновацій (які внески необхідні задля покращання системи). Крім звичайних внесків компанії для полегшення фінансування, був винайдений інший інструмент фінансової підтримки: галузеві фонди професійного навчання. Ця нова практика потребує, щоб усі компанії, які працюють в одному секторі (а не лише ті компанії, які пропонують стажування), платили до галузевого фонду податок для професійного навчання. Робочі організації можуть подати заявку на державному рівні про створення такого фонду. Ця програма, однак, не є обов'язковою. Наприклад, згідно із законодавством, 30% компаній у певному секторі повинні пропонувати стажування. Якщо цей рівень буде досягнутий, може бути створений асекторальний навчальний фонд [«Vocational and Professional Education and Training in Switzerland», 2016].

Інші країни, такі як Румунія чи Болгарія, лише нещодавно прийняли закони, що дозволити застосування дуальної освіти на національному рівні. Тим не менш, починають з'являтися приклади успішної практики, сигналізуючи про зміну національних освітніх стратегій. Система дуальної освіти Румунії головним чином взяла на озброєння німецьку модель через особливості економічного середовища. У 2006 році Європейська Рада дійшла висновку, що професійна підготовка через дуальну освіту є гарною інвестицією, яка генерує високий дохід, що перевищує витрати, і дає довгостроковий позитивний ефект у ефективності та продуктивності [M.M. Veres, C. Veres, 2023].

Порівняльний аналіз наявних моделей показує, що дуальні системи в різних країнах можуть мати різні конфігурації:

– законодавство (інтегроване / відокремлене): у деяких країнах (наприклад, Швейцарія) є єдиний закон про інтегроване професійне навчання, що регулює всю систему профтєхосвіти, у інших (наприклад, Німеччина) багато окремих актів (наприклад, закон про професійну підготовку, акти про освіту 16 земель, закон про медсестринство тощо) регулюють систему професійної освіти різних галузей;

– управління (уніфіковане / розділене): у деяких країнах (наприклад, Швейцарія) система професійної освіти уніфікована на національному й політичному рівнях. В інших країнах (наприклад, Німеччина) обов'язки розподілені: різні суб'єкти несуть лише часткову відповідальність;

– компетентні органи (державна / економіка): усі країни контролюють систему на регіональному рівні, але компетентні органи різні. Зокрема система професійної освіти в деяких країнах (наприклад, Швейцарія) контролюється державними установами; в інших (наприклад, Австрія, Німеччина) – контролюється представниками економіки (зазвичай Палатами);

– представники роботодавців (соціальні партнери / професійні асоціації): у деяких країнах (наприклад, Австрія, Німеччина) соціальні партнери (асоціації роботодавців і профспілки) є центральними представниками роботодавців; у інших (на-

приклад, Швейцарія) – головними представниками є професійні асоціації (проте асоціації роботодавців і профспілки також зазвичай беруть участь у цьому процесі;

– субсидії: у деяких країнах (наприклад, Австрія) доступні певні субсидії, тоді як в інших країнах (наприклад, Німеччина, Швейцарія) субсидії компаніям не виплачуються;

– проміжні організації: у деяких країнах (наприклад, Австрія, Німеччина) існують проміжні організації (наприклад, Палати) між державою та економікою; в інших (наприклад, у Швейцарії) – ця проміжна організація не існує;

– професійно-технічна освіта та вища освіта: у деяких країнах (наприклад, Австрія, Швейцарія) учні можуть підготуватися до іспиту, що надає доступ до вищої освіти, під час або наприкінці навчання, тому їх система освіти є взаємопроникною. В інших (наприклад, Німеччина) для отримання доступу до вищої освіти вступнику необхідно пройти повний курс після стажування. Тому така система створює певні освітні бар'єри;

– витрати на навчання: передбачається, що учні також дають свій внесок у продуктивність компанії, що зменшує валові витрати компаній. У деяких країнах (наприклад, у Швейцарії) прибуток перевищує витрати. Компанії в середньому отримують чисту вигоду від системи. В інших (наприклад, у Німеччині) прибуток нижчий за витрати. Компанії несуть збитки від імплементації дуальної. Це порушує питання, який тип учнівства чи дуального навчання є економічно ефективним [«Austria: VET in Europe», 2012; W. Bauer, M. Gessler, 2017; «Skills development in the workplace», 2009].

З даного аналізу можна зробити висновок, що ідентифіковано два різних типи дуальних систем: 1) об'єднана та скоординована дуальна система під державною відповідальністю із спільною компетенцією між державою та економікою (наприклад, Швейцарія) та 2) розділена дуальна система під державною відповідальністю, але головним чином регульована економікою (наприклад, Німеччина).

У Великобританії стажування на підприємствах, що проводиться в межах державної програми «Надання допомоги молоді», доповнюється теоретичними семінарами на спеціальних курсах. Велика увага приділяється системі учнівства. Навчання здійснюється відповідно до державної програми «Професійна підготовка молоді», спрямованої на випускників середньої школи віком 16-17 років, тривалістю від одного до двох років. Мета програми – ґрунтовна підготовка молоді. Випускники програми оцінюються за чотирма показниками: відповідність вимогам вузької спеціалізації та кваліфікаційним вимогам професії, вміння застосовувати знання в нових умовах і ділові якості [О. Яковчук, 2019].

В альтернативній формі навчання, що застосовується в Італії і Франції, теоретичне навчання поєднується з повноцінною трудовою практикою у сфері майбутньої спеціальності. Цей підхід супроводжується поступовим ускладненням навчання і робіт, які відбуваються паралельно [М.Г. Дернова, 2014].

У Франції професійне навчання здійснюється в системі народної освіти. Щороку приблизно 800 тис. випускників загальноосвітніх шкіл отримують свідоцтва про професійну підготовку, що дає їм право на працевлаштування. Проте підприємці не завжди беруть на роботу таких працівників через панування централізованих програм, які подекуди відстають від реальної практики. Для підтвердження та підвищення кваліфікації підприємець укладає з випускниками шкіл «кваліфікаційні контракти», за якими вони навчаються реалізовувати навички в умовах роботи підприємства. Випускники шкіл, які не отримали свідоцтва, можуть вступити до технічних училищ (професійних ліцеїв), де навчання триває два роки [О.О. Чумак, Т.С. Плачинда, 2018].

У контексті сучасних тенденцій в галузі освіти поширення набуває «Сендвіч-освіта», яка включає чергування теоретичного і навчально-виробничого (виробничого) навчання і є новаторською формою здобуття освіти, особливо на рівні бакалаврату, де освітній процес триває 4 роки. Протягом трьох років студент навчається в закладі вищої освіти, а протягом одного року – в університеті іншої країни або проходить стажування на підприємстві чи фірмі. Подібна форма чергування періодів навчання використовується в різних країнах світу, зокрема у Великобританії та Франції, де функціонують «сендвіч-курси». Ці курси передбачають два роки навчання в університеті, які чергуються з роком професійної практичної підготовки на виробництві, а потім знову рік теоретичного навчання в університеті, що чергується з виробничою практикою [«A good start to your career», 2019].

Ще однією формою дуальної освіти є коопероване навчання, широко використовуване в США та Канаді. За цією моделлю співпраця між закладом вищої освіти та фірмою чи підприємством, де відбувається практична частина навчання, визначає підготовку спеціалістів. Кількість дуальних партнерів закладу освіти в цій моделі може сягати кількох тисяч. Такий підхід набув широкого визнання в США, Канаді та Франції [О. Яковчук, 2019].

Німецькі виробничі компанії, розташовані в США, успішно імплементували дуальну модель професійного навчання. Зокрема компанія Bosch, спеціалізована в інженерно-електронному виробництві, встановила свою першу фабрику в США у Чарльстоні (Південна Кароліна) в 1973 році. У 1976 році вона впровадила програму дуального професійного навчання спільно з Технічним коледжем Trident, яка успішно функціонує й донині. Інші відомі німецькі компанії, такі як BMW, Mercedes-Benz, Volkswagen і Siemens, також впровадили систему дуальної освіти в США. З метою допомоги як малому, так і середньому бізнесу в обох країнах впроваджено дуальне професійне навчання. Німецько-американська торговельна палата Середнього Заходу створила схему під назвою «Промисловий консорціум для передового технічного навчання» (ICATT) у 2015 році. А в 2016 році Німецько-американська торгова палата південних штатів започаткувала «Консорціум вищої технічної підготовки Джорджії» (GA CATT). Обидві схеми, ICATT і GA CATT, пропонують тривалу трирічну програму, яка відповідає німецьким стандартам дуальної системи навчання, об'єднуючи практичну й теоретичну підготовку. Студенти здобувають спеціалізовані галузеві знання, заробітну плату і завершують навчання зі ступенем асоційованого спеціаліста, сертифікованого Торгово-промисловою палатою Німеччини (DIHK). Ця модель стає все більш популярною як відповідь на дефіцит кваліфікованих працівників у США. З метою подальшого розширення дуального професійного навчання Міністерство праці США визначило Чарльстон у Південній Кароліні як національний модельний регіон. Чарльстонська регіональна програма учнівства готує учасників до перспективної кар'єри в різних галузях праці [«A good start to your career», 2019].

Висновки. Впровадження міжнародного досвіду дуальної освіти в системі вищої освіти України є актуальним кроком для адаптації навчальних програм до вимог сучасного ринку праці. Це сприяє зменшенню розриву між теоретичними знаннями та практичним досвідом, надаючи студентам можливість набувати практичних навичок в реальних умовах. Впровадження дуальної освіти сприяє партнерству з підприємствами, залучає бізнес-спільноту та підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці. Крім того, цей підхід підтримує інновації, оскільки студенти працюють над реальними завданнями, сприяючи розвитку творчого мислення та новаторських ідей. Загальноосвітній досвід свідчить, що дуальна освіта може підняти якість освіти та підготовку кваліфікованих кадрів, тому впровадження цього підходу в Україні може значно поліпшити освітні стандарти та задовольнити потреби ринку праці. Модель дуального навчання пропонує альтернативний підхід до традиційного методу викладання та навчання у вишах. Це новаторська практика, яка потребує перегляду усталеного розуміння академічної ідентичності викладача та концепції місця навчання. Аналіз міжнародного досвіду дуальної освіти відкриває можливості визначення найбільш перспективних напрямів інтеграції вітчизняної системи освіти, ринку праці та виробництва. Впровадження форми дуального здобуття вищої освіти сприяє формуванню та удосконаленню продуктивних сил суспільства, сприяє розвитку системи освіти, збільшує експорт освітніх послуг і, що важливо, актуалізує засвоєння знань та навичок студентів.

Список використаної літератури

- Бойчевська, І. (2013). Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді у Німеччині. *Studies in Comparative Education*, 2. doi: 10.31499/2306-5532.2.2009.18067
- Дернова, М.Г. (2014). Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (9), 137–145. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_2_19
- Забіяка, І.М. (2023). Тенденції та основні шляхи оновлення європейської освіти. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 1 (25), 123–130. doi: 10.32342/2522-4115-2023-1-25-13

Ковальчук, В.І. (2021). Проблеми кваліфікаційного розриву та роль університетів у їх вирішенні. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій: Матеріали V Всеукраїнського науково-методичного семінару (5 листопада 2021 р.)* (с. 14–16). Глухів: Вид-во ГНПУ ім. О. Довженка.

Ковальчук, В.І. (2021). Шляхи подолання кваліфікаційного розриву в підготовці майбутніх фахівців. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Тези доп. XI Міжнар. наук.-практ. конференції* (с. 27–28). Хмельницький: Вид-во ХНУ.

Ковальчук, В.І., Ігнатенко, С.В. (2019). Упровадження дуальної освіти в професійній (професійно-технічній) освіті. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: Педагогічні науки*, 1 (39), 120–132. doi: 10.31376/2410-0897-2019-1-39-120-132

Чумак, О.О., Плачинда, Т.С. (2018). Дуальна освіта як перспектива розвитку вищої школи України. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, 2, 143–149.

Яковчук, О. (2019). Функціонування моделей дуальної форми здобуття освіти як ефективний спосіб підвищення конкурентоспроможності системи вищої освіти України. *Молодий вчений*, 4 (68), 86–90. doi: 10.32839/2304-5809/2019-4-68-20/

A good start to your career. (2019). Retrieved from <https://www.deutschland.de/en/topic/business/german-dual-vocational-training-a-role-model-for-the-usa>

Austria: VET in Europe: country report 2012. (2012). Retrieved from https://www.cedefop.europa.eu/files/2012_cr_at.pdf

Bauer, W., Gessler, M. (2017). Dual vocational education and training systems in Europe: Lessons learned from Austria, Germany and Switzerland. In F. Eicker, G. Haseloff, B. Lennartz (Ed.), *Vocational education and training in Sub-Saharan Africa: current situation and development* (pp. 48–66). Bielefeld, Germany: W. Bertelsmann Verlag GmbH & Co. KG. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/315797471_Dual_Vocational_Education_and_Training_Systems_in_Europe_Lessons_learned_from_Austria_Germany_and_Switzerland

Berufsbildungsgesetz (BBiG). (2005). Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/BBiG.pdf

Gessler, M. (2016). Areas of learning: The shift towards work and competence orientation within the school-based vocational education in the German Dual Apprenticeship System. In M. Mulder (Ed.), *Competence-based vocational and professional education: bridging the world of work and education. Edition: professional and practice-based learning* (pp. 695–717). Cham, Switzerland: Springer International Publishing.

Gessler, M., & Howe, F. (2013). The German dual vocational training system – the origin of the current architecture. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/274898245_The_German_dual_vocational_training_system_-_the_origin_of_the_current_architecture

Glossary – Quality in Education and Training. (2011). Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Lavrentieva, O., Rybalko, L., Lakomova, O. (2019). Implementation of the dual system of vocational education: history, trends, perspectives. In *The Actual Problems of the World Today: Collective Monograph* (Vol. 2, pp.114–124). London: Sciemcee Publishing.

Raelin, J.A. (2000). *Work-Based Learning: the new frontier of management development*. New Jersey: Prentice Hall.

Shigemi, Y. (1994). In-house training and OJT. *Japan Labour Bulletin*, 33 (05 / 06), 12–25.

Skills development in the workplace: report of the ILO/SKILLS-AP / Japan Regional Workshop and Study Programme on Skills Development in the Workplace, OVTA (2009). Chiba (Japan, 27 January – 6 February 2009). Bangkok: ILO. Retrieved from https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/--asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_112585.pdf

Veres, M.M., Veres, C. (2023). *Particularities of dual school applications in Europe and Romania*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Cristina-Veres-2262525531>

Vocational and professional education and training in Switzerland: facts and figures 2016. (2016). Bern, Switzerland: SERI.

Work-based learning in Europe. (2023). Retrieved from <https://www.wbl-toolkit.eu/index.php?id=16>

Work-based learning practices in Europe: Intellectual Output 2 – Toolkit. (2017). Retrieved from https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/io2_toolkit_wbl_practices_in_europe-en.pdf

References

A good start to your career (2019). Available at <https://www.deutschland.de/en/topic/business/german-dual-vocational-training-a-role-model-for-the-usa> (Accessed 29 September 2023).

Austria: VET in Europe: country report 2012. (2012). Available at https://www.cedefop.europa.eu/files/2012_cr_at.pdf (Accessed 29 September 2023).

Bauer, W., Gessler, M. (2017). *Dual vocational education and training systems in Europe: Lessons learned from Austria, Germany and Switzerland*. F. Eicker, G. Haseloff, B. Lennartz (Ed.): *Vocational education and training in Sub-Saharan Africa: Current situation and development*. Bielefeld, W. Bertelsmann Verlag GmbH & Co. KG, pp. 48–66. Available at https://www.researchgate.net/publication/315797471_Dual_Vocational_Education_and_Training_Systems_in_Europe_Lessons_learned_from_Austria_Germany_and_Switzerland (Accessed 29 September 2023).

Berufsbildungsgesetz (BBiG) (2005). Available at https://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/BBiG.pdf (Accessed 29 September 2023).

Boichevska, I. (2013). Rol systemy dualnoi osvity u profesiinii pidhotovtsi molodi u Nimechyni [The role of the dual education system in the professional training of young people in Germany]. *Studies in Comparative Education*, 2013, no. 2. doi: 10.31499/2306-5532.2.2009.18067 (In Ukrainian).

Chumak, O. Plachynda, T. Dual education as a prospect of development of higher school in Ukraine. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 2018, no. 2, pp. 143–149. (In Ukrainian).

Dernova, M. Work-based learning model in university: European practices. *Adult Education: Theory, Experience, Prospects*, 2014, no. 2(9), pp. 137–145. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_2_19 (Accessed 29 September 2023). (In Ukrainian).

Gessler, M. (2016). *Areas of learning: The shift towards work and competence orientation within the school-based vocational education in the German Dual Apprenticeship System*. M. Mulder (Ed.): *Competence-based vocational and professional education: Bridging the world of work and education. Edition: Professional and Practice-based Learning*. Cham, Springer International Publ., pp. 695–717.

Gessler, M., Howe, F. (2013). *The German dual vocational training system – the origin of the current architecture*. Available at https://www.researchgate.net/publication/274898245_The_German_dual_vocational_training_system_-_the_origin_of_the_current_architecture (Accessed 29 September 2023).

Glossary – Quality in Education and Training (2011) / European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop). Luxembourg, Publications Office of the European Union, 240 p.

Kovalchuk, V.I. (2021). *Problemy kvalifikatsiinoho rozryvu ta rol universytetiv u yikh vyrishenni* [Problems of the qualification gap and the role of universities in their solving]. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii "Pidhotovka maistra vyrobnychoho navchannia, vykladacha profesiinoho navchannia do vprovadzhennia v osvithnii protses innovatsiinykh tekhnolohii"* [Proc. Scien. and Pract. Conf. "Preparation of the master of industrial training, the teacher of professional training for the introduction of innovative technologies into the educational process"]. Hlukhiv, pp. 14–16. (In Ukrainian).

Kovalchuk, V.I. (2021). *Shliakhy podolannia kvalifikatsiinoho rozryvu v pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv* [Ways to overcome the qualification gap in the training of future specialists]. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii "Profesiine stanovlennia osobystosti: problemy i perspektyvy"* [Proc. Scien. and Pract. Conf. "Professional formation of the personality: problems and prospects"]. Khmelnytskyi, pp. 27–28. (In Ukrainian).

Kovalchuk, V.I., Ilnatenko, S.V. Dual education implementation into professional (vocational) training. *Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University. Pedagogical Sciences*, 2019, issue 1 (39), pp. 120–132. doi: 10.31376/2410-0897-2019-1-39-120-132 (in Ukrainian).

Lavrentieva, O., Rybalko, L., Lakomova, O. (2019). Implementation of the dual system of vocational education: history, trends, perspectives. *The Actual Problems of the World Today: Collective Monograph* (Vol. 2). London, Sciemcee Publishing, pp. 114–124.

Raelin, J.A. (2000). *Work-based learning: The new frontier of management development*. New Jersey, Prentice Hall, 143 p.

Shigemi, Y. (1994). In-House Training and OJT. *Japan Labour Bulletin*, issue 33, no. 05 / 06, pp. 12–25.

Skills development in the workplace: report of the ILO/SKILLS-AP / Japan Regional Workshop and Study Programme on Skills Development in the Workplace, OVTA (2009). Chiba (Japan, 27 January – 6 February 2009). Bangkok, ILO, 43 p. Available at https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_112585.pdf (Accessed 29 September 2023).

Veres, M.M., Veres, C. (2023). *Particularities of Dual School applications in Europe and Romania*. Available at <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Cristina-Veres-2262525531> (Accessed 29 September 2023).

Vocational and professional education and training in Switzerland: Facts and figures 2016. (2016). Bern, SERI, 120 p.

Work-based learning in Europe (2023). Available at <https://www.wbl-toolkit.eu/index.php?id=16> (Accessed 29 September 2023).

Work-based learning practices in Europe: Intellectual Output 2 – Toolkit (2017). Retrieved from https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/io2_toolkit_wbl_practices_in_europe-en.pdf (Accessed 29 September 2023).

Yakovchuck, O. The functioning of dual education models as an effective way to improve the competitiveness of Ukraine's higher education system. *Young Scientist*, 2019, no. 4 (68), pp. 86-90. doi: 10.32839/2304-5809/2019-4-68-20 (In Ukrainian).

Zabiika, I. Trends and main ways of upgrading European education. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: "Pedagogy and Psychology"*, 2023, no. 1 (23), pp. 123–130. doi: 10.32342/2522-4115-2023-1-25-13 (In Ukrainian).

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN IMPLEMENTATION OF DUAL EDUCATION

Kucher Oleg, PhD student, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv.

E-mail: Oleg.k@ukr.net

ORCID: 0009-0003-0740-8463

DOI: 10.32342/2522-4115-2023-2-26-8

Keywords: *dual education, international experience of dual education, dual education model, bachelors in construction and welding, labour market, employers.*

The article explores the relevance of implementing international experience in dual education into the practice of domestic higher education institutions. The study is focused on the importance of training future bachelors in the field of construction and welding within the dual form of education.

The purpose of the article is to consider models of dual education in European countries and opportunities for their implementation into the Ukrainian higher education system.

The research operates comparative and retrospective analysis, methods of analogy, systematization and conceptualization of best practices in the introduction of dual education.

The analysis of the international experience in the functioning of dual education models made it possible to identify the most promising directions of integration of the domestic education system, the labour market and production into the European educational system. It has been established that the implementation of a dual form of higher education contributes to adaptation to international standards and the exchange of advanced methods in the training of qualified personnel, which contributes to the improvement of pedagogical practices.

The analysis of the research allowed us to recognize the essential features of the dual education system, which includes simultaneous education in an educational institution and practical experience at work. This is the interaction of theory with practice making it possible for students to acquire not only theoretic-

cal knowledge but also practical skills. It has been found out that in the European educational space, various terms are used to denote the concept of dual education, such as “alternation training”, “work-based learning”, “work-integrated learning” and others. All of them indicate a combination of theoretical knowledge and practical skills. Dual learning is defined by the European Center for the Development of Vocational Education as a process of acquiring knowledge and skills through practical tasks and reflection. The European Commission distinguishes three models of dual learning such as apprenticeship, periodic training in the company and integrated training. The UNESCO International Standard Qualification describes the dual system as an organized learning process combining part-time work in production with studies in traditional vocational schools and universities.

A conducted comparative analysis of different dual systems in European countries (Austria, Germany, France, Switzerland, and Romania) indicated a variety of configurations covering such substantive aspects as legislation, management, competent authorities, employer representatives, subsidies, intermediate organizations, vocational and higher education, and education costs. Depending on the country, the dual system may have integrated or separate legislation, unified or separate administration, state or economic competent authorities, different share of social partners or professional associations, etc. Different approaches to the financing of the dual system and the presence or absence of intermediate organizations facilitating the interaction between the state and the economy have been revealed. The factors of economic benefit or loss for companies participating in the dual system, which affects gross costs and profitability of companies, have been highlighted. Two leading types of dual systems have been identified. The first one is the system which is united with state participation and coordinated, and the second one is separated, where regulation is mainly carried out by economic representatives. Based on the results of the comparative analysis, the diversity of approaches has been singled out and the factors influencing the success of dual systems in different contexts have been identified.

There have been made conclusions regarding the advantages of the dual system of education and the features of the implementation of international experience into the professional education system of Ukraine.

Одержано 29.07.2023.